

DOMOVINA

Štev. 28. 29.

V Ljubljani, 18. julija 1919.

Leto II.

Delo naših zastopnikov v pokrajinski vladi.

(Govor podpredsednika dr. G. Žerjava na shodu zaupnikov JDS. dne 6. t. m.)

Spoštovani somišljeniki! Ako trdi dnevni red, da ima zdaj priti poročilo strankinega zastopstva v ljubljanski vladi, treba to razumeti s popravkom: Dasi zvesta pristaša JDS., koje načela smatram kot prava za ureditev države, vendar v vladi kot upravna organa njsva nastopala nikdar kakor strankarja. Z enako mero sva nastopala proti pristašem ene kakor druge stranke. Glavni problem Jugoslavije je uvedba dobre uprave. Ta uprava mora biti nekoruptna in nestrankarska. Nam treba na čelo uprave dobrih upraviteljev, ne toliko politikov. Ne rečem tega radi praznih polemik preteklih dni, temveč iz prepričanja, da to velja v vsej državi stalno ponavljati.

Ko sva z dr. Ravniharjem januarja v vlado stopila, je bila deželna vlada Slovencem še vse. Danes se že obračajo oči na Narodno predstavništvo, ki je nase potegnilo velik del pristojnosti deželne vlade. Niti ki vodijo iz ministrstev, so od dne do dne gostejše. V takem času, ko se vse spreminja v kompetencah, je težko služiti v upravi. Treba precej energičnega nastopa in čuta za odgovornost, da se v nejasnih slučajih upamo reševati pereče zahteve.

Dvoje kriz nam je v vladi največ skrbi delalo: kriza granic in socialna kriza.

Od velevlasti še nepriznani bili smo torišče raznih mjsij, ki so mislile tu najti azijske razmere, a so zadele na dobro urejeno upravo novj državj zvestega naroda. Nešteto informativnih obiskov, predavanj in dopisov smo izvedli, brošure, članke, zemljevide smo sestavili, pa tudi ostre konflikte najresnejšega značaja smo častno prebili, kajti ni bilo vse prijateljsko, kar je od zunaj k nam prihajalo. — Severna granica nam je bila skoro neprestano v ognju. Z mariborsko pogodbo smo postavili vojaško mejo za Štajersko, ki jo je Antanta potrdila in ki je postala prejudicialna. Najhujše je pekla koroška rana. Danes smo v Celovcu. Naši upravi priznane dela Koroške ne izpustimo nikdar več, pa naj to stane, kar hoče. Celovec pa je na razpotju: alj hoče postati bogato mesto z zagotovljeno enakopravnostjo v naši kraljevini, ali pa mesto prosjakov v Nemški Avstriji, kjer bodo prazne hiše žalovale za slovenskim zaledjem.

Zapadna granica nam je povzročila največ naporov: Neprestani so bili spopadi in upravnih nepriljk nismo bili en dan prosti. Begunsko vprašanje je ležalo na slabotnih ramah naših finanč in selitev uradništva je postavljala vlado pred neprestane notranje konflikte: vsprejememo brate z odprtimi rokami, na drugi stranj pa treba braniti trdo stališče: vstrajajte pri svojem narodu.

Vojne posledice, zlastj izrabljevalna politika Avstrije, kj je izčrpala fizične, moralne ter gmotne sjele, so prišle letošnjo pomlad na nas v obliki hude in nevarne socialne krize. Zares, mnogokrat smo sredj valov ner-

voznega, v vsako nezmisel slepo verujočega socialnega boja, sledili kakor grešniki, na katere je vsakdo kričal in zavračal vse težave. Najprej nas je po nenadni proglasitvi svobodne kupčije zagrabila prehranjevalna kriza, ž njo pa je šla roko v rokj draginska kriza. Fiksno nastavljeni so prišli pod kolo in ko si niso v obupu vedeli pomagati, so začeli pretitj lastnj državi. Iste taktjke se je posluževal večji del delavstva, med katerim so ob takih razmerah uspehe želi nekateri državj sovražni elementi, ki so še vedno upali na nov prevrat. To so bili najtežj časi v deželni vladi.

Naša stranka je storila svojo dolžnost napram uradništvu in vlada je v tesnem okviru svoje kompetence izgajevala njegovim zahtevam pot. Storili pasmo dolžnost tudi napram delavstvu. Na celj črti, začensj s Trbovljamj, sem delal na regulacijo mezd. Poravnali smo celo vrsto stavk ter načeloma — tudi če je to bilo napram lastnjm pristašem — branili delavske zahteve. Mislimo, da smo s tem pomagali ne le delavstvu, temveč državi, v katerj hočemo, da ta razred najde soodločujoče mesto.

Poleg kompliciranih gospodarsko-socialnih borb smo se zanimali za moralno povzdigo ljudstva. Nič se ne sramujem očitka pridigarke metode. Borba proti nečuvenim pijavkam alkoholizma je bila potrebna in bo še bolj potrebna v bodoče. Ista je s prostitucijo. Jaz bi le želel, da bi naša stranka prav razumevajoč svobodno stopila na čelo borbi proti nemoralnostim vseh vrst, ki groze uničiti solidno naše Slovenstvo.

Vojna je neizmerno skvarila idealizem, da pravzaprav ga nikjer videti več ni. Vidim to pri vladi: v občinah ni nobene iniciative več, v zadrugah vseh barv samo mrtvilo, v društvih nobenega veselja za delo. Kjer treba strune altruizma, tam vam zazija zasmehljiv cinizem. Vse naj da država. Brez državne podpore danes nobena idealna stvar noče več naprej. Ta občutek je silno nevaren in storitj moramo vse, da zopet nastopi več umevanja za socialne naloge in žrtve zlasti v inteligenco.

Zahtevajoč, da se probudi čut dolžnosti do skupnosti in države, smo zadeli na odpor, ki ga je trebalo zlomiti. Težko je bilo od zmučenega ljudstva zahtevati žrtev, a moralo je biti. Izvedli smo mobilizacijo in nič se ne sramujem priznati, da sem proti nezaslišanim zločinom predlagal preki sod. Enako taktiko odločne samobrambe države sem zastopal napram dogodkom v krškem okraju in v Beli Krajini. Tu ne bomo odnehali, ker moramo gledati, da ne bo prekasno.

Ista je z Nemci. Kjer so se akomodirali, tam jim je zagotovljena ravnopravnost. Napram subverzivnim elementom pa smo morali zastopati taktiko brezobzirne obrambe. Kdor hoče Nemštvu slabo, ga ščuva proti državi.

Sicer smo v deželni vladi delali, da čim bolj izrabimo svobodo za pozitivno delo. V kulturnem oziru je deželna vlada podprla vsako akcijo, zlasti pa je z energičnim korakom otvoritve tehničnih visokošolskih kurzov zagotovila ugodno rešitev vseučilišnega vprašanja. Slovenci smo poklicani državi dati največ inteligence. V to nas sili naš gospodarski položaj in vsposablia tra-

dicia. A ne smemo se preveč zanašati na državne štipendije. Za vzgojo tehnikov je deželna vlada že položila temelj v posebnih fondih, kjer morajo sodelovati javni činiteљи in vsa industrija. Zdaj treba podobne uredbe za medicine in obširne akcije tudi za druge stroke, da nam bo ves naraščaj lahko študiral na domačem in na tujih velikih učiliščih.

Obilo bi mogel poročati o gospodarskem delu. A moji predgovorniki so v tem oziru nalogo skrajšali. Naši trgovci in industrijalci mi lahko potrde, da prijetnih mesecev nismo prebili. Kakor v vozu, ki so se mu konji splašili, smo dryeli naprej, in veseli smo, da, so nam kosti še cele. Nepristano se menjajoči in nasprotujoči ukazi, nove situacije so nam grenile delo. Storil sem po močeh, kar se je dalo, da sem olajšal interesentom položaj.

Predvsem smo videli, da treba urediti promet. Promet in oživljenje industrije zavisi od produkcije premoga. Ta del programa je skoro izvršen, ker smo že blizu mirovne produkcije premoga. S tem je zagotovljen vsaj za silo promet pri nas in v Hrvatski. To je odprlo pot prehranjevalnim transportom.

Na celj črti se dela na to, da se zopet oživi industrija. Neurejene valutne in carinske razmere to otežujejo. Sedaj nas zadržuje tudi nejasna situacija radi sekvestracije tujih imetij. Nacionalizacija industrije v Sloveniji je na poti: napeti bomo morali vse finančne rezerve, da spravimo odločujočo moč v industriji v roke domačega človeka. Pri tem bomo gledali, da se nam ne vrine židovstvo, ki si nadeva lepo zvencea narodna imena. Odločitev v tem problemu, kakor glede vseh težav avstrijske likvidacije pade v Parizu. Pa bodi kakršnakoli, gledati moramo, da bomo na lastnj zemlji z njenimi zakladi sami gospodarili. — Agrarno reformo sem uvedel, držeč se načela, da treba podpreti domačine na celj črti.

Govornik se bavi nato z nekaterimi vprašanji nacionalizacije in agrarne reforme in konča:

Moral bi tudi neugodne plati poslovanja v deželni vladi objasnjevati. A prosim, da se me z ozirom na moj položaj v vladi tega oprostj. Veliko škode nastaja iz tega, da ni kontrolnega organa, ki bi nam bil z iniciativno pomagal. Dve pastorki sta bili v deželni vladi, in to po kriydi uredbe vsled kompromisa strank: zdravstvo in kmetijstvo. Glede zdravstva je stvar danes urejena, da dobimo poverjenika, ki bo to zanemarjeno (zlasti na Štajerskem) panogo skušal dvigniti. Glede kmetijstva pa upamo, da bo imela pravkar nastala vladna kriza svojo dobro stran: da pride ta oddelek v roke iniciativnih strokovnjakov.

Šest mesecev nič kaj prijetnega dela je za nami. Prav so imeli oni, ki so rekli, da treba v Ljubliani krepko držati situacijo, če se hoče kaj doseči v Parizu in v Beogradu. Zato mi ni žal za prestane dni in noči. Kajti najtežie krize so prestane. Slovenija je dostj konsolidirana, da more še dalje prenašati strašni pritisk vsled neodločitve mej zlasti na zapadu. Dovolj je našla samo sebe, da se ne straši še hujšega napora.

Naša politična smer.

(Poročilo poslanca v Narodnem predstavništvu dr. D. Pucca na zboru zaupnikov JDS dne 6. julija 1919 v Ljubljani.)

Gospodje zaupniki! Ko smo prišli v Beograd, je bila naravna stvar, da smo se ozrli po onih, katere družijo z nami skupno mišljenje in skupen program. Na podlagi dogovorov, ki so se vršili že prej v Bosni, združili smo se iz novih krajev, priključenih naši državi, v takozvanem »Demokracijskem klubu«. Dogovori so se vršili naprej. Združili smo se tudi s somišljeniki v Srbiji, iz česar so se rodile tri posledice. Predvsem je bila misel narodnega ujedinjenja prenešana na praktična tla. Mi smo edina stranka, v kateri so združeni somišljeniki iz vseh krajev naše Jugoslavije, edina stranka, katera vsebuje vsa tri plemena Srbe, Hrvate in in Slovence, v kateri sede pristaši vseh treh ver. Druga posledica, da, kljub vsem spremembam, ki so se in se bodo še izvršile v delovanju stranke, je čisto gotovo, da se iz te organizacije, iz demokracijskega kluba poraja velika državna stranka, katera se zgraja že danes in da bo vsled tega naša JDS del te velike stranke; gotovo je, da se bo razširilo naše politično obzorje in da bomo morali razprostiti pogled daleč na jug ter da bo, oziroma je že dobila naša stranka velik političen vpliv, kakršnega do sedaj še ni imela in katerega bo morala vpoštevati vsaka vlada, pa naj si bo taka ali taka. Mišlim, da je vsled tega korake, ki smo jih označili s tem z našega strankinega stališča, brezdvomno odobravit.

Glede dela veste, da je veliko težav. Srbija je razrušena, prometne zveze so uničene, gospodarske razmere so nenormalne, finančne razmere niso urejene. Nikdar se ni rodila kaka država v težjih razmerah, kakor naša. Združenih imamo šest različnih pokrajin, ki so vse imele svojo različno upravo in zakonodajo. Iz tega vidika je treba gledati na poslovanje vlade, kakor tudi parlamenta. To naše predstavništvo ni ustavni parlament, mi smo samo nekaki zastopniki posameznih strank, za to nima naš parlament tistega vpliva, kakor bi ga sicer moral imeti. Kljub temu pa se mi zdi, da je kritika dela o Narodnem predstavništvu krivična in prestroga. Moja naloga je, opisati naše strankino delovanje v Narodnem predstavništvu.

Mi imamo jasno načrtano pot in s te poti nismo nikdar krenili. Kar se tiče zunanje-političnega položaja, stojimo na stališču, da pripadajo naši državi vsi kraji, kjer biva naš rod in kjer se govori naš jezik. Stali smo in stojimo na stališču, da moramo podpirati vsako akcijo, ki stremi za tem, da se narod ne cepi. Naš demokracijski klub in naša stranka stoji na stališču, da ako bo mirovna delegacija podpisala mir, s katerim bi se vzel kak del naše domovine, da je ta podpis le izsiljen in da mi v nobenem slučaju ne priznavamo kakih pravic sosednim državam do pokrajin in krajev, ki pripadajo nam. Kar se pa tiče notranje politike stojimo na stališču, da se mora država osnovati na dveh principih, na principih narodnosti in demokracije. Narodnost je danes stvar, katera ni odveč. Sliši se pač baš v sedanjih časih besede, da narodnost v sedanjih časih ni več aktualna. Toda temu ni tako. Narodnost je danes istovetna z državnostjo. Narod je samo en sam v celi državi. Me stremimo za tem, da ni posameznih razločkov med Srbi, Hrvati in Slovenci. Beseda ujedinjenje je sicer danes na jeziku vsem strankam, ki sede v parlamentu, toda v resnici in v srcu jim to ni. Mi vemo, da imamo v Sloveniji in v celi Jugoslaviji mnogo agitatorjev tujih držav, ki delujejo proti skupnosti in državnosti in mnogo protivnikov našemu narodnemu ujedinjenju.

Misel državne enotnosti je treba propagirati vsepovsod, da ne bo začela pešati ljubezen do naše države, ampak da se zaje v meso in kri našega naroda, da bomo pripravljene preliti zadnjo kapljo krvi za nje obstoj.

Napram onim, ki so druge državnosti in govore drug jezik, pa so naši državljani, stojimo na stališču, da naj imajo iste pravice, kakor mi; seveda pri tem ne smemo pozabiti, da je treba najprej nam pravičnosti. Stoletja smo trpeli pod pritiskom tujcev mnogo krivic. Popraviti moramo najprej tiste krivice, ki so se nam po njih zgodile. Mi smo zastopali mnenje, zlasti pri državnem zakonu, da je treba v prvi vrsti zasigurati udoben dom v prvi vrsti vsem onim, ki so pribekali iz okupiranega ozemlja. Ti morajo dobiti udobno stališče brez težav. Na drugi strani pa moramo popraviti krivice, ki so jih tuje države zakrivilo z naseljevanjem tujcev po naši zemlji. V tem pogledu je treba strogo organizacije, in kdor noče biti zvest državi, mora iti ven.

Država mora biti zgrajena na načelih demokracizma. To načelo smo izvajali dosledno. Narodno predstavništvo ima sicer samo omejen delokrog, ono ima zgraditi samo temelje države in pripraviti volilni red za Narodno skupščino.

Kar se tiče ustavnega sistema, postavili smo se v tem pogledu na stališče, da ni delati težav našim srbskim državnikom, ki stojijo na stališču, da naj se srbski sistem raztegne tudi na naše pokrajine. Toda hoteli smo spraviti dem. duh vanj in to se je doseglo. Mi, ki smo sprejeli monarhijo srbsko, smo tudi dosegli to, da je dana vsa garancija, da bo ta država tudi res demokracijska in da bo kralj samo izvrševatelj ljudske volje. Kralj je po našem mnenju ne po božji milosti, ampak po volji naroda, narod naj bo nositelj suverenosti.

Kar se tiče priprave za ustavotvorne skupščine, sloni novi volilni red na povsem demokracijskih principih. Bili so časi, ko so nam nasprotna stranke očitalo, da smo mi proti proporcionalnemu sistemu. A naša stranka je zahtevala proporcionalni in demokracijski sistem, ki je tudi že sprejet.

Konstatiram, da je bila naša stranka tista, katera je sprožila misel, da je treba agrarno reformo izvesti res praktično tako, da bo našemu kmetu in kmečkemu proletarijatu v korist. Naš klub je tisti, ki se je zavzel za rešitev učiteljskega vprašanja, o regulaciji plač i. dr. Započela se je iz našega kluba energična akcija glede valutnega vprašanja in svesti smo si lahko, da je naš klub zastavil vse svoje moči za korist svojega naroda.

Kar se tiče finančnega vprašanja, je država v stiskah, kakor vsaka država, ki je bila v vojni. Izdatkov imamo 5 milijard, dohodkov pa le 2½ milijarde, tako da imamo 2½ milijardi deficita. Toda če vpoštevamo razmere v drugih državah, vidimo, da so ene mnogo na slabšem. Čehi, ki niso imeli nebe- ne vojske v svoji državi, izkazujejo 3 milijarde deficita, o Nemčiji in Italiji sploh ne govorim. A naše finance niso take, da bi morali obupati. Od 2½ milijarde deficita odpada samo na armado 1 milijarda 750 milijonov, približno 800 milijonov pa na druge stvari. Državna bremena bodo seveda rasla, dokler se stvar ne uredi, toda naš finančni minister nima pravega razumevanja za to. Njegov finančni načrt je zgrešen. Edini zakon, ki je dober, je zakon o davkih na vojne dobičke. Naš klub pa je ostal na stališču, da je treba celotni davčni sistem predrugačiti in izjednačiti.

Naša nova država nam je dala jako dosti. Očitajo nam že celo, če tudi po krivicah, da smo dobili za 40 milijonov več, nego bi nam šlo. Toda reči smemo, da ni naša država postopala z nami po mačehovsko, tu prepričan sem, da imamo lahko popolno zaupanje vanjo.

Delo v narodnem predstavništvu je podobno težko obloženemu vozu, ki se počasi premika naprej, zadene ob jarek in obstane, a se zopet premakne in gre naprej in voz bo šel naprej.

Jaz sem trdno prepričan in varujem v veliko bodočnost našega naroda in da bo demokracijska misel zmagala v naši državi. Imeli bomo uspeh, samo treba je požrtvovalnosti in dela. Kljub vsem zaprekam bomo stremeli za tem in vstrajali na tem, naj se zgodi kar hoče.

Resolucije,

predlagane in sprejete na zboru zaupnikov JDS. dne 6. julija 1919 v Ljubljani.

Resolucija radi mirovne konference.

I. Zbor zaupnikov JDS zahteva znova, da se po principu narodnosti in samoodločbe vse od Jugoslovanov kompaktno naseljeno sklenjeno ozemlje pridruži kraljevini SHS. Vsled tega pozivlja osrednjo vlado, naj mirovni delegaciji naroči:

a) Naj zahteva brez ozira na krivične kompromise samoodločbo Jugoslovanov v ozemlju, zasedenem od Italijanov, in sicer tako dosledno, da raje odreče podpis pogodbi, kakor da bi ž njo sprejela, da se od nas proti njihovi lastni volji odcepi najmilejše in najzavednejše brate v Primorju.

b) Plebiscitu v slovenskem ozemlju na Koroškem, h kateremu mora spadati tudi Celovec, če se noče uničiti tega starodavnega mesta in koroških Slovencev gospodarsko, se ne more pritrčiti, ako se pod enakimi pogoji ne dovoli našim bratom pod laško okuacijo in dokler se vzdržuje krivična rešitev v beljaškem okrožju, ki spada etnično in gospodarsko k nam in ga vsled tega zahtevamo za našo kraljevino.

V ekonomičnem oziru pozivlja osrednjo vlado, da odločno ugovarja, da prevzamemo razen predvojnih državnih posojil, ki so že v rokah naših državljanov, kakršnakoli bremena, zlasti avstrijske in ogrske dolgove, ki so se le v najmanjši meri uporabljali za investicije v naših deželah. Zahtevamo da Nemčija, Nemška Avstrija, Madžari, Bolgari in Turki poravnajo Srbiji, ki je toliko storila za antantno zmago, vse vojne škode in stroške vseh vrst. Miru, ki bi nas gospodarsko uničil, naša vlada ne sme podpisati.

Resolucija radi valute

zahteva od centralne vlade, da čim preje končno reši valutno vprašanje, da preneha sedanje negotovo stanje, ki najbolj ovira, da se naše gospodarstvo ne more ustaliti. Ustanovitev devizne centrale pozdravljamo. Za izmenjanje krome za novo enoto se izrekamo samo pod tem pogojem, ako je absolutno zagotovljeno, da padajo v sorazmerju menjalnega kurza vse cene, zlasti pa cene življenjskih potrebščin! Za ureditev naše valute naj se ustanovi dobro podprta narodna banka, ki mora stati pod kontrolo vlade in v katere ravnateljstvu morajo biti zastopani tudi zastopniki gospodarskih činiteljev vseh pokrajin države. Predno narodna banka ni ustanovljena, naj se naša sedanja krona tako znanjuje, da je nadaljni uvoz nekolkovanih kron iz inozemstva nemogoč.

Resolucija radi carine

zahteva od centralne vlade, naj čim preje uredi carinsko vprašanje. Srbski avtonomni tarif je za naše razmere neprikladen in povzroča našemu gospodarstvu velikansko škodo. Zato ga je treba spremeniti na sledeči način:

I. Vsi predmeti, ki nam služijo kot sirovine in kot izdelovalna sredstva za našo industrijo, katerih pa sami ne proizvajamo, morajo biti carine prosti. Če že moramo imeti pri teh predmetih kako carino, naj bo carinska postavka čim nižja. V to skupino spadajo mazila za stroje, eksplozivne snovi, različni stroji v pridelovalne svrhe, barve, kemični pripomočki za industrijo, predmeti, ki spadajo v elektrotehniko, medeni predmeti, katerih sami ne proizvajamo.

II. Konsumni predmeti, ki jih rabimo za vsakdanjo potrebo, a jih sami ne proizvajamo v zadostni meri, naj se uvažajo brez carine. V to skupino spadajo: obleka, perilo, tekstilno blago, izvzemši fino in potratno blago, vžigalice, petrolej, sladkor, sol, riž, olje itd. Za one predmete, za katere se plača konsumni davek, naj se pobira carina, namesto tega davka v visokosti konsumnega davka.

III. Za potratno blago in za blago, ki ga sami v zadostni meri izdelujemo, naj se predpiše čim višja carina.

Resolucija glede uvoza in izvoza

zahteva, da se uvoz in izvoz uredi po praktičnih potrebah države z ozirom na našo produkcijo in valuto. Poslovanje tozadevnih uradov naj se vrši naglo in vsakega izkoriščanja potom koruptivnih elementov prosto. Pri tem naj se ozira poleg proizvajalcev predvsem na domačo trgovino, katero treba štiti proti tihotapstvu in proti verižnikom, ki naj se jih začne preganjati na najstrožji način.

noma razumljivo je, da je »Zora« cerkvenemu zboru »v napotje«. Posebno g. cerkveni pevovodja je zelo razburjen, ker se baje vrše pogajanja med »Zoro« in oskrbnikom »Društvenega doma« glede javnih prireditiv. Dobro ve, da se bodo Posavci, ki so bili doslej vajeni poslušati mačjo godbo, kmalu naveličali njegovega zbora. Malo častno je zanj, da hodi zvečer v ženski obleki pod okno prisluškovati, ko ima »Zora« svoje seje; (priče, ki so ga razkrinkale, so na razpolago). Raje naj posveti malo več pažnje svojem zboru, da pri latinski maši zopet ne pride v zadrego. Seveda, Posavci itak ne razumejo latinščine, zato se na latinske stavke na koru kratkomalo odgovarja z »Amen«, kljub temu, da se od pevske vaje domov grede radi ponašajo z latinskimi stavki in neljubim osebam prepevajo opolzke podoknice, da je vsakega Posavca sram, ko sliši od cerkvenih pevcev, med katerimi ima glavno besedo prejšnji načelnik »Orla«, pesmi, ki so se včasih čule v najbolj propalih gostilnah.

Iz Dolskega. Demokratičen hoče biti dandanes že vsak, v demokrata se je tudi premenil g. Doležal, graščak v Dolskem pri Lazah. Svojo spreobrnitev v demokrata kaže s tem, da vozi že več kot štirinajst dni razno tramovje in drva iz Zaloga domov v svojo graščino dve uri daleč čez Beričevo in po brodu čez Savo. Pravijo, da dela vse to z eraričnimi konji. Sedeč v mojorski uniformi na umazanem tramovju in drvih (menda ima naslov vojaškega nadpravitelja, ker baje gospodari v Zalogu čez vse zaloge raznega eraričnega blaga), boječ se, da mu kdo ne izmuzne kakega bruna za drva. Ljudje videči majorja na umazanem vozu, brijejo norce iz njega, jezi jih in so ogorčeni čez vse to! Vprašamo zato merodajno oblast, da se prepriča, kako pride on do tega, da bo zvozil toliko lesa domov, saj so mnogi, ki bi morda radi kupili, pa nimajo dostopa do nakupa. G. Doležal ima gozda doma več kot dovolj, da mu gnije les po hostah. Drva pa, kdor je tako nesrečen, da je prisiljen pri njemu kupovati, mu jih računa po najvišji tarifi! Pa ne da bo vozil domov drva za to, da jih potem tu prodaja! Torej g. Doležal, Bog živi Vaš demokratizem! — P r a v i d e m o k r a t.

Narobe svet v Ihanu. Razveselila nas je novica o zgradbi nove kapelice. Takoj je bil vsak voljan prispevati, kolikor so mu pripuščale njegove gmotne razmere. Nabrala se je precejšnja svota in še večja bi se bila, ako bi stvar ne prišla v tako dvomljive roke. Vsi smo zaradi tega zgubili zaupanje in upanje, da bi se ta ideja uresničila. Vodstvo je namreč prevzel dalekoznan župnik g. Al. Železný. Ko je začela stavbica rasti iz tal, že je videl vsak pameten človek, da je vse zavoženo, da dotičnik nima pojma. Vse je zmajevalo z glavami in prišlo v veliko nasprotje z njim. Da je prav, mu pritrjujejo samo njegovi lizuni, katerih je bore malo, pa še ti se mu za hrbtom posmehujejo. Pa g. župnik hoče imeti celo farno narobe, naj bo torej še kapelica tako kot nikjer. Glavno pročelje je obrneno proti hribom, kjer se je že nekdo obesil, ne pa po vasi, kakor je bil osnovan načrt. Izmislil si vse mogoče izgovore, samo, da bi njegova obveljala; češ, tam so pijanci, tam se kolne in pleše, tam so naši nasprotniki itd. Če mu kdo očitno ugovarja, vpije in razgraja kot kakšen žganjar v nekdanji zlati dobi. Kdo je dal tiste tisočake? Ne delajte z njimi po usmiljeno, da se vam bo še par sto let po usmiljeno, da s vam bo še par sto let po smrti kolcalo, ker se bo vsak smejal, kdor bo kapelico videl. Rajši bi molili za one, ki v grešnem znanju žive, da bi kmalu umrli (to je vaša zelo lepa in poučljiva navada), kakor da bi se vtikali v te stvari! Hočete li slaven postati v Jugooslaviji? Vašem čudnemu razumu in pretiranemu kvasanju ne verjamemo več! Ne ustraši nas niti grožnja o »zmolitvi«. Poberite svoje stvari in odr-

sajte iz Ihan! Do prve postaje vam zvozi- mo vse zastoj. Ne mislite, da smo ravno mi Ihanci tako daleč za luno, da spravimo vse vaše babilonske neumnosti, ki nam preobračajo želodce, s srečnim smehljajem v žep. Če hočete dozidati kapelico, vprašajte za svet občinske može, — ne svojo pamet. Merodajno oblast pozivljamo, da se nekoliko bolj zanima za našega dušnega pastirja! — V s i f a r a n i.

Iz Moravske doline. Večkrat čitamo v »Domovini« o Šusteršičancih, ki si želijo nazaj staro Avstrijo, ker so jim tam cvetele rožice in pa čase Šusteršičeve komande iz deželnega dvorca. Tudi pri nas imamo moža takega mišljenja v osebi zloglasnega kaplana Demšarja. Ta gospod iz farovža ne more pozabiti dr. Šusteršiča in še dan danes mu je žal za njim ter si ga želi nazaj, češ, da je bil on naš najsposobnejši voditelj in da drug ni noben zmožen. Po eni strani ima prav, kajti Slovenci res nismo imeli do njega nobenega za hudobije bolj zmožnega in sposobnega voditelja, ki bi več škodoval našemu narodu, kakor je ravno Šusteršič. Ta svoj strup Demšar nemoteno raznaša okoli in skuša slepiti ljudi, ki dobro poznajo gospodarstvo, prejšnjega deželnega odbora.

Iz Poljan nad Škofjo Loko. Vabilo Kmetstvo bralno društvo v Poljanah vabi s tem vse bralce »Domovine« in tudi druge v dolini in drugod na veselico, ki jo priredi v nedeljo, 20. julija ob 15. (3.) uri popoldne na vrtu in prostorih gostilne pri Vidmarju. Igrala se bo burka »Brat Sokol«. Vojni in drugi dobičkarji tr razni verižniki bodo poskusili svojo srečo v loteriji ali srečkanju, dekleta in fantje, no, pa še morda kdo starejših pa v šaljivi pošti, kjer bo imel prilžnost odkriti vse srčne boli, sevda pod mišljenim imenom. Na vse to pa še ples s tujo, izborna godba. Zabave dovolj za mlade in poskočne, pa tudi starejše ljudi. Posebna miza bo pripravljena za politikarje. Za telesno postrežbo bo vse v izobilju preskrbljeno, kakor tudi dušne hrane ne bo primanjkovalo. — Kakor že več ali manj znano, je bilo to društvo pred vojsko in med vojsko jako na slabem glasu pri vladi radi duha, ki se ga je gojilo v njem. Bilo je skozinskozi revolucionarno, zato je stalo tudi pod policijskim nadzorstvom. Zato je pa tudi sedaj dolžnost vsakega zavednega rojaka, da pomaga društvu zopet na noge, da bo moglo poslej še naprej delovati po načrtani poti napredna. Vsi ste vabljeni brez izjeme. Pridite vsi!

Iz Trate v Poljanski dolini. Dolgo smo molčali in nemo gledali početje naših, še vedno po narodnem izdajalcu dr. Šusteršiču žalujočih pristašev, na čelu jim naš mogočni in nepremagljivi župan Uršič na Trati, po domače »Preserec«. Da je »kunde«, kot se vedno sam okrog hvali, smo vedeli. Takoj po razdoru v S. L. S. se je z vso močjo oklenil dr. Šusteršičevih časopisov »Resnice« in »Novice« in jih pridno čital, in med svoje njemu ednake pristaše priporočal. Vse druge, predvsem pa »Slovenca«, je pa smatral za nič vrednega. Pa glejte čudo! Takoj potem, ko sta prenehala »Resnica« in »Novice« izhajati, in ko je moral njegov zaščitnik Šusteršič iz domovine pobeigniti, se je zopet pridno oklenil poprejšnjih časopisov in postal naenkrat zopet zvest pristaš S. L. S. kot sam trdi. Zato ga pa javno vprašamo, kaj je z majniško deklaracijo leta 1917. Mi nismo v nobenem časopisu čitali, da bi se bila Tratarska občina izjavila za njo. Baje edina občina na Kranjskem ni čutila te potrebe. Nadalje ga vprašamo, ali je to po postavi dopustno, da on občini načeljuje kot župan, da pa baje (kot se je sam že večkrat odrezal) če ga kdo prosi v kaki zadevi, o kateri bi bilo potreba obč. sklepa, češ, da ne more, ker nima odbora sklepčnega. Ali je to res, da je cel čas vojske delal brez sklepčnega obč. odbora. Ali ni bila njegova dolžnost vse to pristojni oblasti naznaniti? Zato pozivljamo ostali obč. odbor, da se paševarju enega samega kot naj-

večjega Šusteršičjanca, ustavi in napravi red in konec.

Iz mokronoške okolice. Mudeč se po vinski kupčiji na Dolenjskem sem marsikaj videl in slišal, kar se ne klada z današnjimi časi. V Mokronogu je znani župnik Bukovitz zasejal mnogo protidržavne ljulike. V gorici Malkovec so mi ljudje pripovedovali, da je pri Sv. Trojici župnik zagrizen Lampetovec in kaplan je baje silno agilen za protidržavno propagando. Na Vidov dan je oglasil, kakor ljudje pripovedujejo sv. mašo za pokojnega (po jezuitsko ni upal imena glasno povedati); nahujskal je cerkvene pevce, da niso peli »Lepa naša domovina«. On pridno ruje proti državi. Kako neki mora vplivati to na mladino in na nevedne. Vse zdravo ne more biti tam pri Sv. Trojici. Ljudje govore tudi o neki poštarici, da je Berlan strastna privrženka Šusteršiča, in da je pravo zlo in nesreča za cel okraj. Ljudem stori le takrat dobro voljo, če se ji navali cel kup zemskih dobrot, sicer pa je arogantna in surova do skrajnosti. Bo treba malo preiskati te ostanke koritarskih časov in zastrupljevalcev naroda. Poštno ravnateljstvo, ali bi ne bilo dobro malo preiskave!?

Iz Šmihela pri Zagradcu. Pri nas se stranka pridno organizira. Za klerikalce ni tu nobenih tal več. Naš župnik je zapravil vse svoje zaupanje in spoštovanje pri ljudstvu vsled pajdašenja z znanim avstrijskim ovađuhom Vehovcem. Star pregovor pravi: »Povej mi s kom občuješ in jaz ti povem, kdo da si!« »Domovina« čedalje bolj izpodriva »Domoljuba« in mi smo že davno prepričani, da je demokratska stranka tista, ki bo razdelitev veleposestev ali takozvano agrarno reformo izprovela na najčistejši način. Mi kmetje tu se pritožujemo radi postopanja sedanje gozdne uprave pod nadzornikom Ouřado v Soteski. Ta uprava je vse prej kot demokratična in reči moramo, da je bilo v marsikakem pogledu celo preje boljše. Ta gospoda je veliko bolj ošabna kot pa je bila ona nemška. Razglašeno je bilo svoj čas, da ima novi nadzornik nalogo napraviti red in zlasti oddajati revnim in potrebnim kmetom les po prav nizki ceni. Ouřada in vsi njegovi ljudje pa nočejo o vsem tem nič vedeti. Mi čakamo shodov in takrat bodemo z vsem poudarkom protestirali proti postopanju gospode v Soteski, ki ne pomeni za nas več nič, odkar je zašla v objem in pod vpliv ovađuha Vehovca.

S Krke. Naposled smo vendar tudi na Krki doživeli nekaj, kar nam sili pero v roke. Zadnje nedeljo je namreč prišel k nam g. učitelj Jevnikar iz Št. Vida ustanovljat »Kmečko zvezo«. S klaverno sestavljenim govorom o potrebi organizacije in njenih koristih je g. Jevnikar vendar zborovalce toliko navdušil, da je predlagal pristaš SLS, naj bi se združili v »Kmečki zvezi« vsi kmetje brez ozira na politično prepričanje. To pesem je nekoč prepeval tudi sedanji načelnik K. Z. Brodar. Menda so mu zamašili usta s tem, da so ga postavili za poslanca. Seveda tudi g. Jevnikarju ta predlog ni bil po volji in je prav po nepotrebnem začel kričati, da se morajo združiti kmetje na podlagi krščanske pravičnosti itd. Potem se je vnela debata, ki je bila mestoma precej burna. Torej čisto navaden shod, ki bi mu pa dodali par opomb. Čemu se g. Jevnikar razburja zaradi stiškega samostana? Če se bodo veleposestva razdelila, čemu bi se pustilo ravno menihom, ki po večini še naši državljani niso? Lepo je od stiških gospodov, da so ponudili svoje prostore v šolske svrhe. Ako bo s samostanom razpolagala država, bodo imeli kmetje popolno pravico, zahtevati od nje, da jim jih prepusti v ta namen. Kraj bi bil res prav pripraven za kmetijsko šolo, o tem se je na naši strani že prej razpravljalo. Gosp. Jevnikar sam izziva, da se ustavimo nekoliko pri njem, dajši ne pišemo radi o osebah, in še o tako neznatnih. Vidi se namreč, da namenoma vpleta v svoj govor sebe in svoje za-

Kmečki stan, organizacijski red in program JDS.

(Iz govora poslanca Adolfa Ribnikarja na zboru zaupnikov dne 6. julija 1919.)

Po svetovni vojni se priznava vrednost in pomen posameznih stanov za človeško družbo drugače, kot se je to godilo pred vojno. Država je spoznala važnost mest kot kulturnih in gospodarskih središč. Kmet je začel zaradi pomanjkanja industrijskih izdelkov uvidevati pomen industrije in industrijskega delavstva. Država, meščan in delavec pa so prišli do prepričanja, da je poleg drugih stanov najbolj važen in pomemben kmetijski stan kot najštevilnejši kupovalec industrijskih in drugih izdelkov. Sedaj po vojni se ceni kmetijski stan kot najodličnejši državo ohranjujoči del naroda, bodisi zato, ker je v državi po številu najmočnejše zastopan, bodisi zato, ker je kot lastnik zemlje edini in nenadomestljivi proizvajalec živil in surovin. V bodoče bo morala s kmetiskim stanom prav posebno računati vsaka država. Kmetijski stan bo pa igral tudi v politiki in političnih strankah veliko večjo vlogo, kot pred vojno.

Nalogo imam, odgovoriti na vprašanje, kako stališče naj zavzame napram kmetiskemu stanu JDS, torej stranka, ki hoče biti v prvi vrsti zastopnica celokupnega naroda, v drugi vrsti šele zastopnica posameznih stanov. Po svojem programu je JDS dolžna posvečati pažnjo kmetiskemu stanu. To pa ni zadosti. Živimo v času in takih okoliščinah, da JDS ni le poklicana, marveč da je dolžna, posvečati kmetiskemu stanu posebno pozornost in sicer radi tega, ker je zato potreba silno nujna.

Po dolgih letih svetovne vojne leži vse gospodarstvo več ali manj na tleh. Prva skrb države mora biti, zastaviti z reformami tamkaj, odkoder je pričakovati najpreje povzdige in povrnitve v normalne razmere. Ni nobenega dvoma, da je baš v naši državi kmetijski stan tisti, katerega utegnemo dvigniti pred vsemi drugimi in to najhitreje ter z najmanjšim trudom. Na podlagi normalnega kmetijskega gospodarstva se bo naglo dvignila ostala ekonomija.

Svetovna vojna je neznansko razredčila vrste našega naroda. Samo Srbija je izgubila od 4½ milijona duš 1½ milijona. Izgube v drugih delih naše države še niso ugotovljene, dasi so tudi velike. Kmetijski stan kot najštevilnejši in najplodovitejši nam bo tudi tu najpreje izlečil zadobljene rane.

Že samo ozir na populacijo in gospodarsko obnovo bi zadostoval, da bi se morala JDS nujno baviti najintenzivneje s kmetiskimi vprašanji, ter jih skušala čim hitreje rešiti. Stališče, ki ga ima in zavzema JDS napram kmetiskemu stanu in gospodarstvu, pa je podano tudi v sestavi njenega strankinega članstva.

Iz poročila, ki ga je podal strankin tajnik, ste povzeli, da šteje naša stranka dosega malone 20.000 organiziranih članov. Z vsjo gotovostjo lahko trdim, da je od teh tri četrtine, torej 15.000 članov, ki so pripadniki kmetijskega stanu. S tem je doprinesešen dokaz, da se je JDS tekom enoletnega svojega obstoja krepko vkoreninila med kmetiskim prebivalstvom. Iz tega dejstva pa sledi nujna posledica in dolžnost, da mora JDS imeti to ogromno večino svojega članstva posebno pred očmi in da mora zanjo posebno zastavljati svoj politični vpliv. Mirno in hladno moramo računati s tem, da je postala JDS stranka, v kateri morajo biti zastopani v pretežni večini in v prvi vrsti kmetijski interesi. JDS bi sama sebi izpodkopala pravico do obstoja, ako bi tega ne hotela priznati in ako ne bi ukrenila in izvedla vsega onega, kar je v tem slučaju izvesti dolžna.

Prva naša dolžnost je, dati kmetiskemu stanu v stranki z ozirom na veliko število članstva odločilen vpliv. V to svrhu

moramo izpremeniti strankin organizacijski red tako, da pridejo posamezne strankine podružnice (organizacije) še do večjega vpliva kot so ga imele do sedaj. Dosedanji volilni red za volitev v izvrševalni odbor in v načelstvo treba popolnoma zavreči, mesto nje ga uvesti volilni red, po katerem bodo v izvrševalnem odboru zastopani po svojih zastopnikih vsi okrajji, v zboru zaupnikov zastopniki vseh krajevnih organizacij. Vodstvo pa naj bi se volilo v bodoče iz izvrševalnega odbora. Po izvedbi tega volilnega načina je omogočeno kmetiskemu stanu in deželanom, ki imajo veliko večino krajevnih organizacij v svojih rokah, zadobiti v stranki odločilen vpliv.

Treba pa je še kaj več. Ako hočemo, da bo mogla naša stranka zasledovati kmetiske interese tako kot je to potrebno, je neobhodno, da se ustvari v podporo vodstva, kmetiske strokovni svet, ki bi ga morda najboljše imenovali »Kmetiska zbornica«. V tej naj bi bili zastopniki vseh kmetov iz vseh okrajev ter kmetijski strokovnjaki. Kmetiska zbornica naj bi bila posvetovalni organ vodstva JDS, ki bi mu stavila svoje predloge ter oddajala svoje strankino mnenje. Zavzemala naj bi tudi stališče k vsem aktualnim agrarnopolitičnim vprašanjem. Kmečka zbornica naj bi imela kot izvrševalni organ »Kmetiko tajništvo JDS« v Ljubljani in Mariboru. Te pisarne naj bi dajale, stoječe pod strokovnim vodstvom, podeželskim članom JDS o vseh stvareh potrebna pojasnila in obvestila. Ena glavnih nalog »Kmetiske zbornice« bo, razpravljati o predležečem osnutku kmetiskega programa, ki ga je izdelal takozvani agrarni odsek JDS. Predlagal ga bom pozneje kot posebno resolucijo.

Dosedanji program JDS se je premalo bavil s kmetiskim vprašanjem. Slovenci, Jugoslovani, potrebujemo velikopotezen in do zadnje točke popolen kmečki program, katerega naj ugotove praktični poljedelci, živinorejci, gozdarji in vinogradniki itd. v sporazumu s kmetijskimi strokovnjaki. Največja napaka bi bila, da bi ostal pri zgradbi nove države ravno kmetijski stan brez jasno začrtanih ciljev in poti ter bi zopet kolebal v državni politiki kakor je kolebal v bivši Avstriji pred vojno, ko je bil na eni strani žrtev politike nemško - madžarskih veleposestnikov in plemičev, na drugi strani pa žrtev visoke in nizke cerkvene politike. Baš tudi zato hoče naša stranka jasen kmetijski program, ker hoče onemogočiti za vse bodoče čase tisto nesrečno kmetisko politiko, ki je v dobi, ko je bil predsednik SLS dr. Susteršič, podpirala posamezne kmete le iz političnih ozirov, premovala krave in teleta le po politični barvi ter gradila hleve in svinjake le za SLS, med tem, ko je propadal in nazadoval kmetijski stan in serušilo kmetisko gospodarstvo.

Naša naloga je, da popravimo pogoške, ki so jih zagrešili nad kmetiskim stanom drugi, da nadomestimo to, kar je opustila stranka, ki je do pred vojne jemala v zakup varuštvu nad kmeti. Ne glede na levo in desno, mora biti naše delo posvečeno temu, da se bo iz vojnih razvalin čimpreje dvignil krepak kmetijski stan in krepko kmetisko gospodarstvo.

(Burno in dolgotrajno pritrdjevanje.)

Resolucija za kmečki program J. A. S.*

Program za pospeševanje poljedelstva.

1. Smatramo kmetijski stan za najvažnejši, državo ohranjujoči del naroda in sicer

* Ta resolucija je bila sprejeta na zboru zaupnikov JDS dne 6. julija t. l. z nalogo, da služi Kmečkemu svetu kot podlaga za končno določitev kmečkega programa. Naši somišljeniki se prosijo, da pošljejo Kmečki pisarni JDS v Ljubljani (Narodni dom) svoje nasvete in morebitne izpremenjevalne predloge.

kot najštevilnejši, kot lastnika zemlje, kot edinega proizvajalca živil in surovin in kot najštevilnejšega porabljavalca industrijskih in drugih izdelkov.

2. Iz vseh teh razlogov zahtevamo:

a) da se posveti temu stanu prva in največja skrb;

b) da se kmetijsko vprašanje rešuje s kmetijsko- in narodno - gospodarskega stališča;

c) da nikakor ne pride poljedelstvo zopet v tisti prejšnji nesrečni položaj, ko je moralo svoje pridelke prodajati pod najnižjo mejo cene, pod stroški pridelovanja. Tudi poljedelec mora zaslužiti za svoje lastno delo najmanj toliko kakor tovarniški delavec; poleg tega se mu morajo tudi vložene glavnice, vrednost posestva in pritoklin primerno obrestovati in odplačevati, kakor mu tudi pristojni primeren dobiček podjetnika.

3. Naravne povprečne razmere v Sloveniji so za poljedelstvo razmeroma manj ugodne nego v vzhodnih krajih Jugoslavije. Iz tega razloga se morajo tudi drugi važni činitelji umetno tako pomnožiti, kolikor to dopuščajo po zakonu manjšine odločujoče naravne razmere. Za te umetne činitelje smatramo sledeče:

I. Izobrazba:

a) Ljudska šola naj skrbi z neizprosno obveznostjo in stvarnim potrebam bolj priprojenim učnim načrtom za primernejšo splošno izobrazbo;

b) obisk strokovnih šol je omogočiti tudi manj premožnim. V doglednem času res ni mogoče zahtevati in doseči, da bi se sleherni kmet - gospodar strokovno izsolal, pač pa učinkuje strokovna izobrazba posameznikov z vzgledi ugodno na celi okoliš. Koristno bi bilo v vsaki občini čim večje število takih vzglednih gospodarskih središč.

Posamezne občine naj po možnosti podpirajo obisk kmetijskih šol. V ta namen naj izberejo med naraščajem prihodnjih domačih gospodarjev take, s katerimi bo res dosežen v obče koristen smoter. Število kmetijskih šol naj se po možnosti pomnoži, vendar je boljše manjše število dobro opremljenih zavodov, nego večje slabih. Izobrazba v kmetijskih šolah, ki služi več ali manj splošnosti, naj bi bila vsaj kolikor je obvezna, poceni ali celo brezplačna. Za kmečke obrate zadoštuje izobrazba v enoletnih tečajih. Za tiste, ki se hočejo temeljiteje izobraziti v posameznih strokah, naj služijo pa še primerni strokovni tečaji.

Zelo koristno bi bilo, da imajo oni, ki so dovršili kmetijske šole, priliko za prakso še v raznih, dobro urejenih tujih gospodarstvih, predno postanejo samostalni.

Za širše kroge naj služijo posebni strokovni tečaji na kmetijskih šolah, predavanja potovalnih učiteljev, strokovni spisi itd.

Poskusi novih naprav ali kultur, ki znajo zadobiti pomen, naj se gmotno podpirajo.

c) Za dovolj naraščaja z višjo strokovno izobrazbo naj se ne skrbi le z ustanavljanjem srednjih in visokih šol, temveč tudi z ustanovami in podporami, katere naj omogočijo pridobitev širšega obzora tudi v tujini. Tak naraščaj se smatra za potreben ne le za vodstvo srednjih in večjih veleposestev, temveč tudi za strokovno učiteljstvo ter za neobhodno potrebna javna službena mesta. Učenje pa ne sme biti zaključeno z zadnjimi izpiti, temveč se mora tudi še od nastavljenecv nadaljevati z večkratnimi obveznimi ustanovami, z ustanovami podprtimi potovanji za proučevanje napredka drugod.

4. Priporočamo komercializacijo, t. j. osnovanje kmetijskega gospodarstva na nekako bolj trgovski podlagi in sicer:

a) naj se vpelje povsod knjigovodstvo na kmetih. Večkratni knjigovodski tečaji naj čim več kmetov izvezbajo v knjigovodstvu. Nekaki osrednji knjigovodski uradi naj predelujejo predloženo gradivo iz zapisnikov kmetov za razne okoliše, vsaj nekaterih boljših gospodarstev. Na podlagi takih podatkov bi

se iz trgovskega in gospodarskega stališča dalo presojati učinke dotičnih načinov gospodarstva ter primerno ukrepati in svetovati;

b) združništvo mora igrati zlasti za mala kmetijska posestva posebno važno vlogo. Nikakor ne sme služiti koristim morebitnih posameznikov ali strank. Njega naloga je pomagati kmetu kot pridelovalcu, porabljavcu in prodajalcu. Zadruga naj bi se pa tudi pečala s pridelovanjem surovih kmetijskih pridelkov, n. pr. mlekarne, oljarne, lanarne, žganjarne, vinske trgovine, moštarne, tovarne za konzerve itd. Večje koristi in razvoj nekaterih dobrih pridelkov so le tem potom mogoče.

Posojila. Nikoli naj ne bi bilo pomanjkanje denarja vzrok, da opusti kmetovalec kakšne gospodarsko koristne, dobičkanosne namene, še manj pa naj ima oderuštvo priliko zlorabljati denarno stisko kmetov.

Žrtve pomanjkanja posojil so bili in so deloma še n. pr. námoštniki, ki so morali jemati predujem na mošt, rejači, ki so morali rediti živino za polovičen splošen dobiček itd. Hitro bogatenje, nasproti pa naglo obubožavanje so značilni za škodljivost te vrste oderuštva.

Umnejše kmetovanje bode za kmeta v Sloveniji z ozirom na manj ugodne naravne pogoje, na bolj gostooljudenost, manjši obseg posestev in na višjo izobrazbo pri obsežnejši obrti itd., najvažnejše sredstvo v tekmi z vzhodnimi pokrajinami bolj ugodnih naravnih razmer.

Zato je potrebno: a) dovolj delavnih moči. Da je bila dnina na kmetih nižja nego v tovarnah, temu ni kriva objestnost kmetovalcev, temveč prenizka cena kmetijskih pridelkov. Sicer pa je kmetijski delavec pri primerni hrani, sploh cenejšem življenju, bolj zdravem in zanimivem delu, v prijateljskem razmerju z delodajalcem na boljšem nego tovarniški.

Eden izmed glavnih vzrokov današnjega kritičnega stanja slovenskega poljedelstva je občutno pomanjkanje delavnih moči. Delavstvo je stalni predmet pritožb poljedelskih krogov, vendar se mora priznati, da so današnje neugodne razmere zakrivili tudi delodajalci sami in sicer v precejšnji meri. Delavstvo, katerega pravzaprav nič ne veže s poljedelskim poklicem in z njihovimi domačimi občinami na deželi, se izseljuje v velikem številu v mesta in industrijska središča, zlasti v Ameriko, kamor ga vabi navidezna korist večje mezd in redni zaslužek; na deželo pa se vrača navadno šele, kadar je nesposobno za delo in zaslužek, izčrpano in izmučeno.

Pomanjkanje poljskih delavcev pa ni v vseh krajih enako; temu pa se ne sme tako odpomoči, da bi s tem bilo kakorkoli omejeno svobodno gibanje »malega človeka«. Da bi se delavstvo zadržalo na kmetih, da bi se čutilo zadovoljno, je treba, da se njihov socialni položaj na kmetih zboljša, da se socialna politika kmečkih občin prilagodi zahtevam sedanje dobe.

Vprašanje poljedelskega delavstva se mora rešiti s stališča družabne pravičnosti in človečnosti; tako bi se odpomoglo nedostatku delavnih moči in bi se delavce zadržalo na kmetih.

Umetna gnojila. V apnodušiku imamo domač pridelek, ki nadomešča za silo draga inozemska dušičnata gnojila. Najtežje se čuti in se zna še več let čutiti pomanjkanje fosfatov, ki so pri nas najbolj potrebni. Omejeni so na domače, fosfor vsebujoče tvarine, n. pr. kosti; potreben nam je pa dovoz mineralnih fosfatov za izdelovanje superfosfatov, n. pr. iz Alžira, Tunisa itd.

Ker ni lahko kmetovalcem samim v svoje področje spraviti tvornice umetnih gnojil, tuji podjetniki pa vpoštevajo bolj svoje nego njih koristi, naj bi država te prevzela ter uvedla monopol za nje, pri oddaji po lastnih cenah

iskala le posredni dobiček v večji plodnosti zemlje.

Izrabljali naj bi se bolje vsi odpadki, tako n. pr. fekalije in smeti iz mest. Nobena mrhovina naj bi se ne uničila, temveč kolikor se je ne da porabiti za močna krmila in tehnične namene, naj se porabi za gnojila. Država naj ustanovi tovarno za izkoriščanje kadavrov. Zahtevamo, da država začne s fabriciranjem močnih krmil, da se zapreči tozadevno izkoriščanje kmetov.

Močna krmila ne omogočijo le večje uspehe pri živini, temveč tudi boljše izkoriščanje takih poljskih pridelkov, ki imajo malo beljakovine, n. pr. pese, krompirja, slame itd. Ona pomnožijo tudi v hlevskem gnoju rastlinske redilne snovi, razbremenijo kmeta deloma nabave umetnih gnojil z boljšim gospodarskim uspehom. Pomanjkanju močnih krmil bi se dalo deloma odpomoči z obširnejšim predelovanjem oljnatih ali pa raznih tehničnih rastlin. Kri, strgarski in drugi porabni odpadki naj se ne puste iti v izgubo. Carine za močna krmila ali surovine za olje, katerih ostanki se rabijo za močna krmila, naj bi se znižale.

Stroji in orodje obremenjujejo znatno kmetijsko pridelovanje. Na pridelovalne stroške kmetijstva vplivajo zelo cene strojev in orodja. Dokler ni domača industrija kos potrebi, naj se omogoči dobava orodja, strojev ni nadomestnih delov pod najugodnejšimi pogoji iz inozemstva. Pospeševala naj bi se v tuzemstvu posebno tozadevna industrija, pospeševala naj bi se ustanovitev delniških družb s kmetovalci kot glavnimi delničarji.

Prevozní tarifi za stroje naj se znižajo, dokler kaže, radi domače industrije naj bodo kmetijski stroji deležni največjih ugodnosti glede carine.

Tudi kmeta se ne sme siliti, da bi delal z izgubo, torej morajo tisti delež, kar prizadevajo višji stroški za stroje, trpeti kupovalci. Če torej dvigajo cene tovarne, delavci in rokodelci, jih mora tudi kmet poviševati kot kupovalec.

Izboljšanje prometnih sredstev, t. j. cest, železnic, vodnih potov, avtomobilnih zvez itd. Kmetijstvo posebno trpi radi slabih prometnih sredstev, oziroma včasih prečudnih tarifov. Kot velik konsument in pa producent ima kmetijstvo posebno mnogo za prevažati; njega uspešnost je torej zelo odvisna od prometnih sredstev. Povprečne višje stroške mora plačati skupnost konsumentov, le sorazmerne ugodnosti občutijo pa kmetovalci v zapuščenih krajih do meje možnosti tekovanja, kjer se neha pridelovanje. Dobre ceste, dobre in poceni avtomobilne, železniške, paroplovne in druge take zveze za promet blaga, zanimajo torej kmete še posebno. Zahtevamo, da država posveti vso svojo pozornost in skrb raznim prometnim sredstvom, ki naj služijo v prvi vrsti koristi kmetijstva in ne samo vojaštva.

Melioracije. S postavo naj se bolj poskrbi, da ne bode svojeglavnost posameznega posestnika sosedom v škodo.

Stavbarstvo na starih kmetijah. Za kmetijske stavbe ne zadošča, da so stavbeno - tehnično brezhibne, temveč da odgovarjajo gospodarskim smotrom. Kmetija potrebuje cenениh, priprostih, trdnih in potrebam odgovarjajočih stavb. V ta namen ustanovi naj se stavbeni urad, ki se naj v zvezi s kmetijskimi strokovnjaki posebno peča s temi vprašanji.

(Dalje prihodnjč.)

Gospodarstvo.

Fr. Zelenik:

Odkod je pšenica doma?

Ko kmetovalec seje pšenico, pač prosi blagoslova, da bi ravnokar materi zemlji izročeno seme rodilo obilega sadu. Ne premišljuje pa in tudi nihče ne zna, odkod je pšenica doma, kje se je najprvo sejala in kdaj.

Še manj se pa zanima kmetovalec za minolost svojega pastorka ovsa, kateremu naš kmet privošča najslabšo njivo, kamor bi ne vsejal nobenega drugega zrna. Oves mora biti zadovoljen z vsem. Seveda, tako zane-marjen in preziran se tudi ne more postaviti in s svojim donosom zadovoljevati sejalca.

Pšenico je začel človeški rod sejati v tako davnih časih, da ne živi več spomin na ta začetek niti v pravljicah narodov.

Izgubila se je vsaka sled početka in prve domovine pšenice.

Leta 1908 pa je dr. Aaronsohn, botanik in kmetovalec, v Palestini, našel rastlino, ki so jo spoznali potem za pramater naše današnje pšenice. Najdena rastlina, katero so botaniki krstili z latinskim imenom *triticum dicoccoides*, je Eva pšeničnega rodu, ter še nahaja v Palestini, posebno pa v Galileji, potem pa tudi v Siriji.

Divja pšenica je kaj skromna ženica, se zadovoljuje z vsakim kotičkom, z vsako zemljo, se sprizanjuje z obilo moče, kakor tudi s sušo, je ne zebe in ne trpi vsled vročine; kajti dobili so jo v Jordanski dolini, ki leži 250 metrov pod morsko gladino, a raste pa tudi 2000 metrov nad morjem na Hermonskih gorah.

Najditelj pramatere naše pšenice poroča, da raste divja pšenica najrajši na suhih, nerodovitnih in zapuščenih krajih, daleč od kultiviranega sveta in tudi ne ljubi ravnin in poljan. Ne izogiblje se pa težke in rodovitne zemlje, vendar v taki zemlji uspeva dobro le tam, kjer se lahko zateka v senco bohotno rastočih rastlin.

Kakor vidimo torej, je divja pšenica pravi tip naravnega, od kulture neomehkuženega bitja. Naša moderna pšenica pa je grozno občutljiva; vsaka sušica, vsaka mrzla sapica ji je nadležna; izbirčna je zelo glede zemlje, hoče vedno le težke in jako rodovitne zemlje, sicer se ti kuja.

Najdba divje pšenice bi mogla postati velike važnosti za obdelovanje zemlje.

Dr. Aaronsohn je začel kultivirati divjo pšenico, križati jo z našo moderno in je poslal tako pridelano seme na Nemško in v Ameriko, kjer se je to seme jako dobro obneslo. Setve novega semena so veliko bolj trdne, jim ne škodujeta toliko mrz in suša, kakor setvam moderne pšenice in tudi rja ne napada slame v taki meri.

Amerikanci so se zavzeli v veliko večji meri za novo pšenico, nego pa Nemci. Da bi natančno poskusili zrno divje pšenice in tudi križanje, so Amerikanci ustanovili v Palestini poskusno postajo (The Jewish Agricultural Experiment Station).

Svetovna vojna je vsa ta dela prekinila in s tem najbrže zelo škodovala poljedelstvu. Upajmo pa, da se bodo dela nadaljevala.

Ako se novo zrno obnese in bo imelo vse lastnosti divje pšenice, nastane v obdelovanju zemlje in pridelovanju pšenice velik preobrat. V Evropi bo morda možno posejati s pšenico tudi zemljo, kjer je sedaj domovala le še rž. Domnevajo, da bode možno pomakniti pšenico celo do tečajnikov in še čez Rodila bo pšenico ruska osrednja Azija, suhi Egipt, Tunis in Algir, mrzla Kanada s svojim jako kratkim poletjem in z zgodnjimi mrzimi.

Morda pa bode kdo povprašal, kakšno zrno pa rodi divja pšenica, ali ni ta divja pšenica samo podivjana hčerka kulturne pšenice?

Divja pšenica rodi zrno jako dobre kakovosti.

Nikakor pa ne more biti to le podivjana pšenica, ker naše moderne setve nimajo ne želje in tudi ne zmožnosti za podivjanje. Ako so pa slučajno ušle pridni roki kmetovalca, pa tako zapuščene v kratkem izumrejo, se ne razširjajo. Rastlinoslovci so patudinepobitno dokazali iz raznih znakov, da imamo opraviti le z divjo pšenico, ne pa s podivjanko. Istotako dokazuje to tudi dejstvo, da se divja pšenica izogiblje kultiviranih krajev, živi daleč od njih.

sluge in venomer sili na solnce. Kolikor smo mogli povzeti iz vsega, lahko z gotovostjo pričakujemo, da se nam predstavi kot kandidat pri prihodnjih volitvah. Čudno, šele kandidiral bo, zaslug pa ima že kot kak poslanec Škulj! — Pa pogledimo nekoliko! Ubog učitelj je bil pred vojsko kakor vsi drugi učitelji na Kranjskem. Kot dober revizitor je bil od glavarstva oproščen vojašine in je dobil v roke tudi aprovizacijo. Z ljudmi je tudi brezobzirno postopal, kakor so pravili. Danes je premožen mož, v najem ima lepo posestvo, — ko bi bilo naprodaj, bi ga pač kupil! — redi petero glav goveje živine, konje, kakor povdarja sam itd. Skratka — vojni dobičkar! Da je dosti »zaslužil«, o tem ne dvomi nihče, a da bi si bil pridobil zaslug? Ima čisto prav, da vpije: »Mi možje poštenjaki!« Kajti človeku se nehote vsiljuje misel, da je težko šlo vse po poštemem potu. Ali je bila mogoče aprovizacija zato tukaj, da so si takji ljudje basali žepa, je res potrebno, da se včasih malo zavpije o poštenjakih, toda občudovanja in pomilovanja vredna je kratkovidnost ljudi, ki mu slepo sledijo. Aprovizacija je minila in treba si je poiskati kak drug vir dohodkov. Poslanstvo bi ne bilo slaboc, si je mislil g. Jevnikar in se z vso silo vrgel na »Kmečke zveze«. Mogoče bo dosegel poslanstvo, a eno naj si zapomni: Kdor s tako očitvidno sebičnimi nameni stopa v javno življenje, ne bo dolgo užival politične slave. Če je stranka kaj vredna, ga bo kmalu izbacila, če bo pa negovala take ljudi, bo razpadla in jih pokopala pod svojimi razvalinami. Tak neslaven konec čaka tudi g. Jevnikarja. Zborovanje je bilo sicer zaupno, a povabljeni so bili tudi nekateri posestniki, ki so organizirani v JDS. Zato je bilo potrebno, da so se debate udeležili tudi z naše strani, čeprav to nekaterim ni bilo všeč. Sicer se bomo pa kaj več pomenili, kadar priredi g. Jevnikar javen shod.

Trgovina in industrija.

Kaj delajo naši oslepeli vojaki? Ščetke in košare! Ščetke prodaja oslepeli vojak pri tvrcki Jos. Petelinc, Sv. Petra nasip št. 5 (za vodo). Tam s dobivajo konjske ščetke, ščetke za obleko, za čevlje, omela, metle in ščetke za umivanje rok. Ščetke so lepo in trpežno izdelane, material iziboren. Vse sama pristna žima brez primesi trave itd. Cene so dnevne. Kdor potrebuje omenjenega blaga, naj se obrne na zgoraj navedeno tvrcko. S tem podpira tudi vojne slepce-ščetkarje, katerim pripada čisti dobiček. Tvrcka Jos. Petelinc je brezplačno odstopila nekaj prostora v svoji prodajalni oslepelemu vojaku, ki tam prodaja tudi košare. Gospodu Petelincu in njegovji soprogji naj bode izrečena najsrčnejša zahvala za trud in nesebičnost, s katero podpirata veliko socialno vprašanje ki se tiče dela invalidov. Kdor si hoče ogledati vojake slepce pri delu, naj se oglasi ob sobotah popoldne v Belgijski vojašnici XIV. objekt, oddelek za slepe. Ob tej priliki se lahko ogleda vse naprave zavoda.

Potreba stavbnega materiala za Beograd. Trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani je prejela od dobro informirane strani sporočilo, da potrebuje Odbor za obnovo stanova v Beogradu, Jugoviča ulica 1 različnega stavbinskega materiala. Interesenti naj pošljejo svoje ponudbe na omenjeni naslov.

*** Carina in naša živila.** V slovenskem delu kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev deluje carinski vijak s posebno strogostjo. Nimamo nič proti temu, če si išče mlada država dohodkov tudi pri carini, dasi dotično vprašanje nasproti češki republiki, nasproti nemško - avstrijski republiki, kakor tudi nasproti ogrski republiki še nikakor ni urejeno. Odločno pa moramo, četudi z vso ponižnostjo, ugovarjati, da se v obliki finančne carine pobira prohibitivna carina od živil, katera Ljubljana in sploh naše prebivalstvo neob-

hodno potrebuje. Tako je dognano, da predpisujejo naši carinski organi visoko carino na sladkor, glede katerega se na vse strani trudimo, da bi ga dobili v deželo. Da je sladkor živilo prve vrste, tega ni treba posebej dokazovati. Pogledajte samo na magistrat, ki sicer nima dobave sladkorja v svojih rokah, pa boste videli, koliko najrevnejšega ljudstva prihaja vsak dan ter zahteva le sladkor in sladkor! In ta sladkor je obremenjen s tako visoko carino, katera ga silno podražuje in katera bi v mirovnem času gotovo dosegla prohibitivni namen, da bi se tujemu sladkorju zaprla vrata v naše pokrajine! Tako ne more iti naprej — pri carini se mora uveljaviti načelo, da so živila, dokler živimo v takih aprovizacijskih stiskah, kakor živimo dandanes, oproščena vsake carine. Vlado torej prosimo, da v tem oziru potrebno ukrene.

Med Celjem in Dobrno se je uvedla redna avtomobilska zveza.

Vrednost lova v Hrvaški in Slavoniji se ceni na 5 milijonov kron.

Melasa. Ministrstvo za prehrano in obnovo dežel je v sporazumu s finančnim ministrstvom prepustilo odkazovanje melase iz sladkornih tovarn generalnemu ravnateljstvu posrednih davkov. Vse prošnje za odkaz melase naj se odslej pošiljajo temu ravnateljstvu. Odpremne izkaznice bo izdajal kot doslej odsek za prehrano, ki se bo iz njegovega področja pošiljala melasa. Cena melase se bo po naredbi ministrstva za trgovino št. 3243 zaračunavala s 60 K za 100 kg. Od tega zneska odpade 34 K za sladkorno tovarno, 26 K pa za invalidski sklad.

Politične vesti.

Važna pogajanja v Celovcu so se vršila pretečeni teden med zastopniki kraljestva SHS, antantno misijo in nemško - koroško vlado. Našo deželno vlado je zastopal njen podpredsednik gosp. dr. Zerjav. Predmet pogajanj je še tajen. Šlo se je menda poglavitno za strogo določitev demarkacijske črte.

Vojna škoda na Koroškem. Uradna komisija je dognala, da je zadnja vojna na Koroškem povzročila samo v Možiški dolini (Sp. Dravberk, Možica, Crna) in v obmejnih štajerskih občinah Muta, Vuzenica in Slov. Gradec, ogromno škodo 7 milijonov kron.

Cenzura v celi naši državi je odpravljena, vsled česar se smejo pisma oddajati zaprta na pošto.

Vprašanje odškodnine za nas ugodno rešeno. Naši ministri, med njimi tudi dr. Kramer, so v Parizu dosegli, da naše pokrajine ne zadene milijardna odškodnina, ki nam je grozila. Kakor poročajo odločilni francoski časopisi, bodo nemške države, ki so nastale po razpadu Avstrije (Čehoslovaška, Poljska, Madžarska in deloma tudi Romunija in Italija) prevzele le poldruugo milijardo v zlatu, a od te vsote plača Čehoslovaška sama polovico. Nasprotno pa bo morala prevzeti Nemška Avstrija vseh vojnih dolgov 10 milijard frankov v zlatu ali 18 milijard današnje kronske veljave. V ta namen bo morala Avstrija zastaviti vse vodne sile, državne rudnike, carino, železnice in vsa posestva Habsburžanov.

Za našo valuto čaka naše poslance v Narodnem predstavništvu hud boj. Finančni minister je izdelal v ta namen načrt, ki bi bil poguba za naše pokrajine, ako bi obveljal. Po tem načrtu bi Srbska narodna banka izdala dve vrsti bankovcev. **Srbski dinar** bi bil krit z zlatom in srebrom ter bi obdržal svojo vrednost v inozemstvu. Za izvensrbske pokrajine pa bi se naj izdal državni dinar, ki bi naj bil krit z vrednostjo državnih gozdov. V inozemstvu pa bi ta dinar najbrž ne dobil dosti višje vrednosti kot jo ima avstrijska krona, vendar bi pri zamenjavi današnjih kron za novi državni dinar izgubili 3—4 krone, to je za 4 ali 5 kron bi šele dobili 1 državni dinar. Zaupajmo v čuječnost naših poslancev!

Rekvizicije v Nemški Štajerski. Štajerski deželni zbor je sklenil, da se tudi letos rekvirirajo vsi poljski pridelki kmetov. Mline bodo zaprli ter delili moko na karte. Kako

pohlepno gledajo nemški sosede v Jugoslavijo, ker vsega tega ne bo.

Državni dolgovi Italije. V parlamentu je povedal ministrski predsednik Nitti, da imt Italija vojnega dolga 78 milijard lir. Proračun za leto 1918/19 je izkazal 32 milijard 609 milijonov potrebščin in le 8 milijard 461 milijonov kritja. Potemtakem Italija ne bo mogla več dolgo vzdrževati vojske.

Prodiranje proti Ogrski. Vrhovni general antantnih čet Franchet je poslal madžarski komunistični vladi zadnji opomin, naj odstopi ter napravi prostor novi vladi, ki si jo bo izvolilo ljudstvo prostovoljno. Ako se to ne zgodi v določeni dobi, bo začel Franchet prodirati proti Budimpešti. Za prodiranje je treba 200.000 vojakov. Antanta pričakuje, da ji bodo pri tem pomagale tudi Jugoslavija, Čehoslovaška in Romunija.

Bolgarske meje. Bolgarski pooblaščenca so pozvani v Pariz, da podpišejo pogodbo, ki je popolnoma izgotovljena. Bolgari morajo odstopiti Grkom vso zapadno Tracijo, Srbom pa ozemlje ob Strumici. Za odškodnino pa mora Romunija vrniti Bolgarom Dobružo.

Madžarsko - boljševiško brodogve naše. Iz Budimpešte je pobegnulo moštvo z dvema velikima donavskima ladjama in štirimi najnovejšimi turbinskimi čolni ter se predalo naši podonavski straži ob demarkacijski črti v Baji. Med begom so imeli cele bitke s komunističnimi tovariši, zato je bilo na ladjah več ranjenih in tudi mrtvih.

Vojni stroški Amerike znašajo dosedaj 32 milijard 427 milijonov dolarjev.

Tedenske vesti.

Petrov dan, t. j. rojstni dan našega kralja Petra se je praznoval dne 12. t. m. po celi državi najslavesneje. Najlepše se je izvršila proslava v Sloveniji v Ljubljani in Mariboru, a tudi druga mesta so tekmovala. Predsednik Deželne vlade g. dr. Brejč je odposlal kralju sledečo udanostno brzojavko: »Vašega Veličanstva rojstni dan praznuje danes prvič z zanosom in radostjo celokupna Slovenija. V imenu Deželne vlade, njenih poverjeništev, oddelkov, uradov ter vsega prebivalstva Slovenije, polagam pred Vašega Veličanstva jasni prestol izraz verne zvestobe in iskrene vdanosti z vročo željo za Vašega Veličanstva in kraljevske hiše blaginjo in dobrobit ter za prospeh, veličino in srečno bodočnost našega vedno svobodnega troimenskega naroda.«

Cvetlični dan v Št. Janžu na Dolenjskem v zvezi z nadvse lepo uspelo proslavo rojstnega dne našega vladarja kralja Petra je donesel vojnim invalidom lep prispevek 970 K. Poklon idealnemu in neustrašenemu sodelovanju gdč. Julije Prijateljeve, hvala vsem darovalcem posebno požrtvovalnim rudarjem v Krmelju.

Poslanci za invalide. Vsi poslanci v Narodnem predstavništvu so odstopili povodom invalidskega dne 12. t. m. svoje dnevni- ne treh dni v prid invalidom.

Zbor zaupnikov celjskega okrožja JDS se vrši dne 27. julija ob 9. dopoldne v Narodnem domu.

Nova imena ljubljanskih vojašnic. Bivša domobranska vojašnica se imenuje sedaj »Vojašnica kralja Petra I.«, topničarska vojašnica pa »Vojašnica prestolonaslednika Aleksandra«.

Popravek. K našemu poročilu o glavnem zboru JDS je treba popraviti, da je k točki »Kmečki svet« in »Kmečko tajništvo JDS« stavil razne predloge g. dr. Ivan Lovrenčič (ne Lavrenčič). Ta g. je tudi vodil sestavo tozadavnega programa.

Slovensko vseučilišče v Ljubljani se zanesljivo otvori že to jesen. V nekaterih dneh bodo že imenovani profesorji.

Milijonska tatvina. Na Vrhnikih so zaprli Šusteršičevega pristaša župana Tršarja in občinskega tajnika Seliškarja, ki sta baje pri umiku razpadle avstro - ogrske armade zasegla vojne blagrajne z več milijoni ter si denar pridržala.

Komjsija za preskrbo vračajočih se vojnikov v Ljubljani je naklonila 21 oslepelim vojakom po 30 kron, za kar ji vojakj slepci izrekajo tem potom najsrčnejšo zahvalo.

S Posavja. Brežiško okrajno glavarstvo si usojamo vprašati, kdaj namerava poslati občinam pred tremi meseci naročeno in plačano pšenico. Čudno se nam namreč zdi, da dobe razni vojni dobičkarji dovolj žita in prodajajo potem moko po visokih cenah, a ljudje, ki vzdržujejo s svojim delom, krvnim in denarnim davkom našo državo, pa se imajo za pastorko. Takšno ravnanje bije v obraz vsaki pametni državni misli, zato bi bil že skrajni čas, da se pridenejo našim glavarstvom iz vseh stanov izvoljeni gospodarski sveti, da ne bode gotova klika s svojim škodljivim vplivom zadrževala vsak zdrav razvoj.

Iz Mengša. V nedeljo 13. t. m. jo je na občnem zboru »Električne zadruge« nje načelnik, prvi zaupnik SLS., čevljarski mojster g. I. Zupan pošteno skupil. Ti grdi, nehvaležni Mengšani — prej tako ponižni katoliški ljudje — so mu izrekli skoraj soglasno nezaupnico v zahvalo, ker je oskrbel Mengeš z elektriko — pa mu ne privoščijo, da si je pri tem tudi nekoliko svoj žep nabasal. Vse je vpilo nad njim, vse ga je obsojalo, pri glasovanju so ga celo njegovi najožji somišljeniki in zagovorniki poštene reči, župnik, kaplan i. dr., na cedilo pustili, edini K. Dušar, vredni njegov sodrug, je glasoval zanj. — Njegov pošteti zaščitnik, kaplan Klemen, je tudi moral slišati svojo obsodbo in je dobil svoj delež. Kako ste že rekli zadnjič enkrat na prižnici, da že dvigajo... glave, pa za enkrat se jih še ni bati. Hm! Kako se vam po tem polomu kaj zdij? — Prihodnjič kaj natančnejega o poteku tega zanimivega zboru.

Nov slovenski list na Koroškem. V Velikovcu je začel izhajati slovenski tednik »Korošec«.

Slovenski odvetnik v Velikovcu. V Velikovcu je odprl odvetniško pisarno g. dr. Fr. Kandare iz Ljubljane.

Z granato sta se igrala v Dravberku dva šolarja. Granata se je razpočila in oba strašno razmesarila.

Dvojna požrtvovalnost naših braniteljev Koroške. Poročnik Edo Delak je poslal naši šolski Družbi sv. C. M. lepo svoto 443 K 30 v, ki so jo zložili naši zavedni branitelji Koroške pri 11. četi ljubljanskega pešpolka. Ne samo, da branijo našo domovino z življenjem, tudi na varstvo naše mladine doma ne pozabijo. Iskrena jim zahvala! Naj bi ta idealna dvojna požrtvovalnost zbudila vojake, ki žive doma na varnem in v boljših gnotnih razmerah kakor vojaštvo.

Toča je napravila ogromno škode v slovenjebistriškem in konjiškem okraju.

Strašna povodenj v Slov. Bistrici in okolici. Dne 13. in 14. t. m. je napravila samo v mestu nad tri milijone škode. Pod Pohorjem so nekatere občine popolnoma uničene po toči in nalitvih, n. pr. Tinje, Vižole, Ložnica, Cigelnica, Nova vas, Lokanja vas.

V Gornji Radgonj je umrl dne 14. t. m. g. Fr. Simonič, bivši knjižničar dunajske vseučiliščne knjižnice in posestnik, star 71 let. Pokojni je bil odlični rodoljub in marljiv p. satelj. Njegov zet je prof. dr. Štebinger v Ljubljani. Obema rodbinama iskreno sožalje!

Sv. Vid - Grobelno. Dne 8. julija je preminul tukajšnji posestnik, gostilničar in trgovec Ivan Znidar. Srečno se je vrnil lansko jesen od vojakov in z novimi upi gledal v lepšo bodočnost. A te dni je postal nesrečna žrtev črnih koz, ki so ga položile v prerani grob v najlepši moški dobi — star komaj 35 let. Težka in brjčka nam je ločitev od Tebe, ki si nam bil vedno zvest prijatelj in prijeten tovariš. Na grobu mu je zapel tukajšnji pevski zbor. Sladko spavaj v domači zemlji dragi Ivo!

V Hrastniku je umrl v visoki starosti g. Jože Jenko, uslužbenec tamošnjega rudnika. Mož je bil vrl narodnjak ter se je ves čas zelo zanimal za napredek slovenskega naroda. Ko so mu — težko bolnemu — povedali o združitvi Jugoslovanov, so ga obli-

le solze, in dejal je: »Hvala Bogu, da sem še to dočakal!« Pokojnik je bil ves čas naročnik »Slovenskega Naroda«, katerega prvo številko je imel shranjeno ter je osebno poznal Jurčiča in druge urednike. Naj mu bo lahka svobodna domača zemljica!

Hrastnik. Cvetlični dan, ki se je vršil preteklo nedeljo vsled naročila našega gosp. gerenta, tudi pri nas, je nesel za naše invalide in vojaške sirote 577 K 72 vin. Pri prodaji cvetk so se trudile vse naše gđ. učiteljci ter njih učenke, katerim vsem bodi izrečeno na tem mestu naše priznanje.

Hrastniški, trboveljski in zagorski Sokol je priredil v nedeljo, dne 6. julija na Dol zlet združen s telovadbo, petjem in prosto zabavo. Prireditelj je prav lepo izpadla: udeležba precejšnja, telovadilo se je dobro — pohvalno je omeniti zlasti tudi trboveljski naraščaj, — vreme kakor nalašč. Z veseljem bilježimo, da se je prireditve udeležil tudi rudarski zbor, ki je zapel prav čedno par pesmi.

Rimske Toplice, last Nemca Uhliča, so stavljene pod državno nadzorstvo. Nadzornik je gosp. Ivan Ušlakar, notar v Laškem trgu.

Hmelj v Savinjski dolini kaže prav dobro, tudi hmeljski nasadi na Češkem so se zboljšali. Povpraševanje po hmelju pa je skrajno slabo. Najboljši češki hmelj plačujejo po 730 K za 50 kg.

Šoštanjski Woschnagg je kupil graščinsko posestvo Kerestinec pri Zagrebu za 2½ milijona kron.

Za aprovizacijo Maribora je sklenil mestni svet najeti pet milijonski kredit pri Ljubljanski kreditni banki.

Iz Brežic. Naša krajevna organizacija spi spanje pravičnega. Pravijo, da se ne smemo gibati, ker moramo stati v mestu na stališču strankarskega miru. To seveda ostalih strank prav nič ne moti, da bi ne zbirale in organizirale svojih somišljenikov. Le mi demokrati naj stojimo ob strani ter gledamo, kako se nam krči število. S tem, da se gibljemo tudi mi, vendar ne napadamo ostalih strank. Zato pa: novi možje na krov!

*** Kako je Nemka porodila — prašiča.** Ta čudež se je zgodil pred kratkim v Špilju. Ženski iz lačne nemške dežele, ki je bila na visoki stopinji nosečnosti, je menda postalo slabo, pa so jo spravili v posebno dvorano, kjer se je kmalu na to odigral čuden prizor: ženska je brez posebnih bolečin postala precej drobnejša v pasu, skozi druga vrata pa so nesli obmejni pazniki lepo, pitano — prase. Ne vemo sicer, kaj se je zgodilo z novorojenčkom, toda mislimo si lahko, da so ga babice in botri — snedli s prav dobrim tekom. Znamenje časa!

V Gorici je sedaj 20.000 prebivalcev. a gostilna je skoraj v vsaki hiši in podrtiji. Sploh skrbe Italijani le za pijančevanje, plese in kinematografe. Kinematografov je v mestu 6.

Italijanska nasilstva. Iz Brd so karabinerji odvedli v Videm več mladeničev, ker so v gostilni prepevali slovenske pesmi. Sodišče jih je obsodilo na smrt. Smrtna obsodba se sicer ni izvršila, pač pa so jim puščali na rokah toliko krvi, da so se mladeniči onesvestili. Nato so jih laški krvniki strašno pretepali ter grozili, da poprej ne prenehajo, dokler ne začnejo fantje klicati »Eviva Italia!« Napol mrtve so šele odpeljali v bolnico, od tam pa v ječe v Padovo. — V Št. Andražu pri Gorici so domači fantje zažgali izzivalni laški napis in laške zastave na šoli. Ker Italijani ne najdejo krivcev, drže celo vas obkoljeno ter pobirajo vaščanom vse količkaj vredne stvari, drugo pa uničujejo.

Izhaja vsak petek.
Naročnina za tekoče leto 12 K, za pol leta 6 K.
Posamezna številka 30 vinarjev.
Uredništvo in upravnništvo:
Sodna ulica št. 6, pritličje desno.
Inserati po dogovoru.
Odgovorni urednik: Emil Vodeb.
Tisk »Narodne Tiskarne« v Ljubljani.
Izdaja: Konkrej »Domovine«.

K vprašanju valute.

Načelstvo JDS. se je v seji dne 16. t. m. obširno pečalo z načrtom ministrstva glede razširjenja delovanja »Privatne Narodne banke kraljevine Srbije« na celokupno kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev. Uvažuje resolucijo, ki jo je sprejel glavni zbor zaupnikov JDS. dne 6. t. m., je načelstvo prišlo do tega zaključka:

1.) da se mora rešitev valutnega vprašanja vršiti samo potem zakona sprejetega od Narodnega Predstavnštva. Pri tem bi trebalo vpoštovati, da nikakor ne gre nalogati izgube samo onim, ki bodo slučajno v trenutku izmenjave imeli stare papirne krone, ampak da je to breme tako težko, da se ga mora sorazmerno naložiti na imovino vseh vrst; mnenja pa smo, da bi ne bilo pravično, da bi naši državljani, ki bivajo v Srbiji in Črni gori, morali nositi tako breme za avstro - ogrski denar v pokrajinah, ki so bile poprej del avstro - ogrske monarhije.

2. Naša država mora dobiti čimprej enoten denar. Zato treba ustanoviti novo enotno »Narodno emisijsko banko«, ki se bo bavila po načelih vseh velikih evropskih emisijskih bank samo z izdavanjem bankovcev in drugega denarja ter z regulacijo kreditne in devizne politike.

Uvidevamo nujnost regulacije naše valute z ozirom na žetev in na okolnost, da nam bodo Avstrija in Madžari v kratkem vračali naše terjatve in depote in preti na ta način še v večji meri kakor dozdej uvoz potvorjenih jugoslovanskih žigosanih kron. Vsled tega nujno priporočamo, da se brez odloga izvrši kolekovanje jugoslovanskih kron. Obenem se mora pripraviti vse potrebno za ustanovitev nove emisijske banke in izdajanje nove valute ter se naj o projektu pred vsprejetjem v Narodnem Predstavnštvu zasliši čim najširše faktorje celokupne naše države.

Zadnje vesti.

— **Prestolonaslednikov obisk v Sloveniji** je sedaj določen na konec avgusta ali začetek septembra.

— **Dr. Ivan Tavčar** je zbolel ter je moral na zdravnikov ukaz oditi na Gorenjsko. Bolezen ni nevarna.

— **Davek na vojne dobičke.** Tozadevni zakonski načrt se je predložil včeraj našemu parlamentu v Beogradu.

— **Vrednost naše krone.** Finančni minister Ninčič je predlagal v tajni seji Narodnega predstavnštva, naj se krone zamenjajo za dinarje v razmerju 5 : 1, t. j. za pet kron naj se izplača en dinar.

— **Splošni štrajk 21. t. m.** nameravajo uprizoriti organizirani soc. demokratje po vseh državah sporazumno z italijanskimi sodrugi.

— **Dr. Kramar** je odstopil kot ministrski predsednik in kot predsednik mirovne delegacije v Parizu.

— **Za guvernerja »Julijske Benečije«** t. j. za zasedeno Primorje je imenovan radikalni poslanec Ruini.

— **Bivši cesar Viljem** in njegova žena sta zbolela iz strahu pred izročitvijo zavezniškemu sodišču.

Ing. dr. Miroslav Kasal

oblastveno poverjeni stavbni inženir.
Specijalno stavbeno podjetje za betonske, železobetonske in vodne zgradbe

v Ljubljani, Hilšerjeva ulica 7

izvršuje strokovno:

naprave za izrabo vodnih sil, vodne žage, elektrarne, betonske in železobetonske jezove, mostove, železobetonska tovarniška poslopja, skladišča, betonske rezerve, železobetonsko oporno zidovje in vse druge betonske in železobetonske konstrukcije.

Prevzema v strokovno izvišitev vse načrte stavbeno-inženirske stroke. — Tehnična mnenje. — Zastopstvo strank v tehniških zadevah.

3-3

Odvetnik

dr. Ivan Tavčar ml.

je otvoril

svojo pisarno v Ljubljani,

Sodna ulica šte. 2.

Potrjim srcem javljam vsem sorodnikom, prijateljem in znančem, da je po kratki in mučni bolezni preminul predobri, blagi sin, stric in svak, gospod

IVAN ŽNIDER

posestnik, trgovec in gostilničar

Pogreb dragega pokojnika je bil dne 10. julija 1919 na tukajšnje pokopališče.

Iskrena zahvala vsem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti; posebno zahvalo izrekamo č. g. župniku in pevskeemu zboru.

Št. Vid pri Grobelnem, dne 16. julija 1919.

Žalujoča družina Žnider in sorodniki.

**Ljubljanska kreditna banka
v Ljubljani.**

Delniška glavnica . K 15,000.000.—

Rezervni fondi . . . K 4,000.000.—

Podružnice:

v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu,
Gorici, Celju in Mariboru.

Sprejema

**vloge na knjižice in na
tekoči račun.**

Nakup in prodaja vseh vrst vrednostnih
papierjev, deviz in valut. Vnov-
čevanje kuponov, izžrebanih zastavnih
pisem in obligacij.

Nakazila in kreditna pisma.

Borzna naročila.

Promese
k vsakemu žrebanju.

Posojila
na vrednostne papirje.

Eskontovanje menic.

Sprejemanje

vrednostnih papierjev v
hrambo in oskrbovanje.

Stavbeni krediti.

Aprovizijski krediti.

Poslovnica

avstrijske državne
loterije.

Leopold Fon

Ljubljana

Stari trg 6

Delikatesna trgovina

Vsakovrstno špecerijsko blago

(kava, čaj, testenine i. t. d.)

Vino in žganje

v zaprtih steklenicah in na debelo.

Blago se razpošilja v poštnih za-
vojih po 5 kilogramov po pošti in po
železnici proti povzetju.

12-6

**Alli ste že plačali naročnino za
„Domevino“ za l. 1919?**

Vsem slovenskim fantom in dekletom ter posebno vsem domačim, od katerih ne dobimo nikakih poročil in tudi oni od nas ne, naznanjajo, da so še zdravi in živi ter jim pošiljajo nebroj srčnih pozdravov iz Korotana, fantje slov. plan. polka, 2. četa, od posadke na gori sv. Mihaela nad Mostičem: kad. asp. Sadar Adolf, četovodja Tavčar Joško, Selca nad Skofjo Loko, des. Pfaifar Jože, istotam, des. Razberger Franc, Št. Rupret, in strelci: Novak Franc, Št. Rupret, Burnik Franc, Stara Oselica, Smrekar Pavel, Št. Pavel, Saje Jaka, Mirna peč, Hren Franc, Kandi-ja, Zajec Franc, Vel. Račna, Okorn Jože, Bes-nica, Jurkovič Jože, Banja Loka, Pristov Franc, Radovljica, Rupret Ivan, Bohinjska Bela, Bauer Jože, Kuželj, Meglič Miha, Lom, Tepina Franc, Jezersko, Pavše Ivan, Brezje pri Rž D. in še drugi.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po čistih

3%

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje
posojilnica sama za svoje vložnike.

Rezervni zaklad K 1,100.000.

Hranilne vloge K 42,000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Izvrstne
poljedelske stroje

in
vsakovrstno železnino

priporoča tvrdka

Franc Stupica
Ljubljana

Marlje Terezije cesta št. 1.

J. C. Kotar
Ljubljana
Wolfova ulica 3.

Drogerija!
Fotomanufaktura!

Krma in Mastin.

Če živina krmo lažje in do zadnjega prebavi in popolnoma izkoristi, da se na koncu nič ne izgubi, če se dvigne slast do žretja, potem se pospešuje redilnost, vsled tega težka živina, mast, meso, jajca, mleko. To se doseže, ako primešamo krmi enkrat na teden pest praška Mastin. Ob pomanjkanju krme, ko se uporabljajo nadomestna sredstva za krmila, pa se primeša dvakrat na teden. Prašek Mastin je dobil najvišje kolajne na razstavah v Londonu, v Parizu, v Rimu in na Dunaju. Tisoči gospodarjev hvalijo Mastin, ko ga enkrat poizkusijo, ga ponovno rabijo. 5 zavojev praška Mastin zadostuje za 6 mesecev za enega prašiča ali vola. Glasom oblastvenega dovoljenja sme Mastin prodajati vsak trgovec in konzumna društva. Ako se pri vas v lekarnah in trgovinah ne dobi, potem naj se naroči po poštni dopisnici v izdelovalnici Mastina, to je

lekarnar Trnkoczy v Ljubljani

5 zavojev (paketov) Mastina za 15 kron poštne prosto na dom. Od tam se pošlje Mastin s prvo pošto na vse kraje sveta.

Lepa bogata zaloga posebno krasnih briljantov po primernih cenah za vsako darilo, kakor za **birmance, neveste, krste, godove itd. velika izbira.**

Naznanja slav. občinstvu, da se ceniki letos ne razpošiljajo, ker ni blaga po vzorcih.

Vljudno vabi in se priporoča

Tvrčka F. Čuden

Prešernova ulica 1 v Ljubljani.

Priporočamo edino tovarniško zalogo!

šivalnih strojev

za rodbino in obrt

ter njih posameznih delov.

Istotam se dobe potrebščine za šivilje, krojače in čevljarje ter galanterijsko in manufakturno blago (blago za obleke).

Josip Petelinc

Ljubljana, Sv. Petra nasip 7

za vodo, desno.

Največja slovenska hranilnica!

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3,

je imela koncem leta 1918 vlog K 80,000.000
in rezervnega zaklada „ 2,500.000

Sprejema vloge vsak delavnik.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Hranilnica je pupilarno varna.

Dovoljuje posojila na zemljišča in poslopja proti nizkemu obrestovanju in obligatornemu odplačevanju dolga.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno Kreditno društvo.

Delniška glavnica: K 30,000.000. **Jadranska banka Podružnica Ljubljana.** Rezerve: okrog . K 10,000.000.

Centrala: TRST. — Podružnice: Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Metkovič, Opatica, Split, Šibenik, Zader, Ekspozitura Kranj.

Sprejema:

Vloge na knjižico.

Vloge na tekoči in žiro račun proti najugodnejšemu obrestovanju. — Rentni davek plača banka iz svojega.

Kupuje in prodaja:

Devize, valute, vrednostne papirje itd.

Eskontira:

Menice, devize, vrednostne papirje itd.

Izdaja:

Ceke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

Daje predujme:

na vrednostne papirje in na blago, ležeče v javnih skladiščih. Daje trgovske kredite pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema:

Borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.

Brzjavni naslov:

JADRANSKA.

Telefon št. 257.